

בלבבי משכן אבנה

כל החומר המופיע בעלון זה חדש עד עמ' ט'

הדרך העליונה לגעת בעצם הנפש

כאן יש להבהיר, שיש דרך עליונה יותר לגעת בעצם הנפש. הדרך העליונה היא, שבה דרך החזו"א ועוד - קיום מצוות ולימוד תורה לשם שמים. ע"י לימוד התורה וקיום המצוות לשמה בוקע אור פנימי מאור הנשמה, ואע"פ שיש לאדם את לבו-שי נפשו, אבל הלבוש הופך להיות כמו 'שקוף', והאור הפנימי בוקע דרכו. אבל, כל זה דוקא באופן שהוא באמת מקיים מצוות לשמה ולומד תורה לשמה, ואם לא, בודאי שכל לימוד תורה וקיום מצוות כל שהוא מאיר, אבל עדיין לבושי הנפש כל-כך חזקים עד כדי שמעלימים כמעט לחלוטין את מציאות הנפש. אדם שדורך בדרך זו, כל מהלך פני הדברים שנאמרו מקבל קיצור גדול, מחמת שהאור הפנימי שבוקע מאור הנשמה יוצר הרבה תוצאות, שמי שאינו דרך בדרך זו צריך להגיע אליהם בדרך התחתונה שנתבארה.

גילוי עצם הנפש - האני הטהור והנקי

כאשר דורכים במהלך היותר נמוך שנת-באר, אזי על-ידי-כן לבושי הנפש מושק-טים יותר, ומתחיל להיות החלפת לבושים בנפש, כלשון חז"ל 'מאי דלביש ברמשא לא לביש בצפרא', ולאט לאט הנפש עצמה מתחילה להתגלות. כאן מגיע הגילוי העצמי של החיים. אמנם, זה עדיין איננו הגילוי העליון, הגילוי השלם זה גילוי של הבורא יתברך שמו. אבל אזי מגיע הגילוי העצמי שהאדם מתחיל לגלות שיש מושג שנקרא 'אני'. כמובן שאין מדובר כאן ב'אני' השפל והנפול שהאדם חי לעצמו ודואג לעצמו וחושב על עצמו, וכל כולו בבחינה של 'העולם לא נברא אלא בשבילי'. אלא כאן מתגלה ה'אני' הטהור והנקי, ה'אני' שהוא נשמה בכסא הכבוד, ויש מדרגות יתר על כן, שהוא חלק אלוך ממעל. ■ המשך שבוע

הבא - מדרשה של הרב מארגנטינה תשע"ח

להלן: אם המחשבה איננה רועשת מאד אלא רגועה, אזי מהלך הדברים הוא על דרך המהלך שהוזכר בהשקטת ההרג-שות. האדם צריך להיות מודע למחשבות שהוא חושב, ואח"כ לנסות להניחם בצד. אולם באופן שהמחשבות רועשות מאד, ואין בכוחו להניחם בצד, בתחילה צריך לנסות להשקטים, ואזי שהמחשבות מנסות להתעורר שוב, כעת צריך לקחת מחשבה חיובית רגועה, שיוצרת לו רוגע, כעין מה שהוזכר בהשקטת ההרגשה. אולם בהשקטת המחשבה יש לזה מעט יותר הרחבה. כאן האדם יכול להשתמש בנוסף בכח הציור והדמיון. אם איננו יושב בחושך, אפשר להשתמש בציור מעשי שיוצר רוגע, כגון תמונת נוף, או תמונה של גלי הים [כדברי הגמ' בריש בב"ב לענין בית שני דהורדוס]. ואזי כאשר מחשב-תו מתעוררת שוב לאחר שניסה להסירה הוא מתחבר לציור או לדמיון. וכן אפשר להשתמש בכח הניגון, כמו שהוזכר לעיל.

” הגילוי השלם זה גילוי של הבורא יתברך שמו ”

התוצאה של השקטת לבושי הנפש

כאשר פועלים בצורת הדברים שנתבארה, אזי הנפש מושקטת ברמה מסוימת איש לפי ערכו, הן מכח ההרגשה והן מכח המחשבה.

כאשר האדם משקיט את שלשת לבושי הנפש העיקריים, מעשה דיבור ומחשבה, וההרגשות הם הממוצע שביניהם, אזי האדם מתחיל לגעת בעצם הנפש. יש את הנפש ויש את לבושיה, כל זמן שהלבושים בתוקפם אזי הנפש נעלמת. ואפילו אם הלבושים בתוקפם מצד הקדושה, אבל סוף-סוף אלו הם לבושים.

דרשה מהרב תהליך השקטה בהתבודדות

השקטת המחשבה

הרעש הפנימי הנוסף, הוא רעש השכל. בכללות יש ב' סוגים של רעש של שכל, רעש של מחשבות חיצוניות ורעש של מחשבות פנימיות. הסוג הראשון, והוא הנמצא אצל רוב בני האדם, איננו ממש רעש של שכל, אלא זה רעש של מחשבות חיצוניות. הם חושבים את החשבונות הרבים שנמצאים בעולם, טרודים בעסקיהם, בצרכי ביתם, בדמיונותיהם, כל אחד במה שהוא טרוד, ולכן המחשבות פורחות אנה ואנה, 'עוף הפורח באויר' כלשון רבותינו.

הסוג נוסף של רעש השכל, שהוא קיים אצל תלמידי חכמים, זה רעש המחשבות הפנימיות. ועניינו, מחמת שהם שקועים עמוק בעולמה של תורה, אזי מתקיים בהם לשון הגמ' בקידושין "בהם יושב ומהרהר תמיד", כמו שנתבאר שם בסוגיא שהת"ח מהרהר לאונסו במבואות המטונפים. והשקיעות במחשבות פנימיות יוצרות לאדם נקודת רעש. בפרט אם כל צורת לימודו היא באופן של עוקר הרים וטוח-ן נן זה בזה בסברא, אזי צורת מחשבתו היא צורה רועשת. וכאשר הוא מנסה להשקיט את המחשבה, המחשבות בוערות בקרבו מאד עד כדי שקשה לו להשקיטם. ידוע שהחזו"א אמר על עצמו שהקושי הגדול ביותר שלו להתפלל נובע מחמת שקשה לו לעצור את מחשבות התורה, מחמת שכולו היה שקוע בעולמה של תורה. בקלם הייתה קבלה, שכל דברי תורה שמ-תחדשים לאדם באמצע תפלה, הוא איננו אומר את הד"ת הללו ואיננו כותבם, אלא מפקיר אותם [אצל רוב בני האדם לא זהו הקושי, אלא הקושי הוא לעצור את הדי-מיונות והמחשבות שמגיעים ממקומות אחרים].

לפיכך, דרך השקטת המחשבות היא כד-

פרק ה' | אוצר היראה

כי האב המחלק תבואה לבניו, הוא מחלק ונותן לכל אחד מידת התבואה כפי אשר יחזיק אוצרו של הבן אשר הכין על זה מקודם. שאף אם ירצה האב, וידו פתוחה ליתן לו הרבה, אמנם כיון שהבן אינו יכול לקבל יותר, מחמת שאין אוצרו גדול כל כך שיוכל להחזיק יותר, גם האב אי אפשר לו ליתן לו עתה יותר, ואם לא הכין לו הבן אף אוצר קטן [שהוא כלל לא מרגיש את מציאות הבורא!], גם האב לא יתן לו כלל, כיון שאין לו מקום משומר שתתקיים אצלו.

"כי האב המחלק תבואה לבניו" זהו המשל, והנמשל הוא - שהקב"ה נותן תורה לאדם.

אדם שיושב ועוסק בתורה ולא מרגיש שקוב"ה יושב ושונה כנגדו, הוא לא מרגיש "כי הוי"ה יתן חכמה מפיו דעת ותבונה", הוא לא מרגיש את "האב מחלק לבניו דברי תורה", הוא מרגיש שהוא עמל לעצמו! והרי "לאוקמי גירסא סייעתא דשמיא" לב-סוף הוא צריך שתהיה לו סייעתא דשמיא, אבל הוא לא מרגיש את הנמשל את ה"אב המחלק לבניו".

המשל של הנפה"ח הוא על דרך הדקדוק!!

כמו שבגשמיות בן שמקבל מאביו הרי הוא מרגיש בשעת הקבלה בלה שהוא מקבל מאביו, כך גם בדברי תורה, השגת הדברי תורה צריכה להיות באופן של "יראתו קודמת לחכמתו", כלומר שמציאות הבורא מורגשת כלשון החזו"א באיגרתו: "שים את מציאות הבורא לנגד עיניך", "והעיקר לדעת לפני מי אתה עמל" כלומר שהוא עומד ומרגיש את מציאות הבורא, "אב המחלק לבניו", "כי הוי"ה יתן חכמה מפיו דעת ותבונה!"

מי שלא מרגיש שהקב"ה נותן לו תורה, הוא לא מרגיש שהקב"ה לידו והקב"ה נותן, אז זה לא דומה למשל של "אב שמחלק תבואה לבניו", ועל זה מסיים את דבריו כאן בפרק דידן שחכמ"תו "נמאסת", כי הוא מרגיש שהוא לומד תורה מכוחו!

ודאי שאם נשאל אותו מי נתן לך שכל? מי מזכה אותך להשיג תורה? הוא יענה מיד - הקב"ה, אבל זו לא יראה חושית! זוהי ידיעת שכל, זו לא מציאות חושית.

"אב המחלק תבואה לבניו, הוא מחלק ונותן לכל אחד מידת תבואה כפי אשר יחזיק אוצרו של הבן אשר הכין על זה מקודם", ומה הוא האוצר אשר הוא מכין? האוצר זה המציאות שהוא נמצא בבית ה', לפניו יתברך שמו, יראת אמת, יראת הרוממות ויראת חטא, כפי שנתבאר. ■ המשך בשבוע הבא - מתוך קובץ שיעורים על ספר

נפש החיים שער ד'

פרק ההתבודדות | מרבינו אברהם בן הרמב"ם

ר"א בן הרמב"ם התחיל להגדיר את סדר פעולתה של ההתבודדות הפנימית, שהשלב הראשון הוא ביטול פעולתו של החלק המרגיש מחלקי הנפש. ונתבאר עד כאן שעל מנת להגיע לביטול פעולתו של כח המרגיש, צריך שקיעות עמוקה בעולם פנימי. עתה נבא לבאר מדוע ביטול פעולתו של כח המרגיש הוא תחילתה של ההתבודדות הפנימית.

בכללות, יש את כח ההרגשה, שאלו הן חמשת החושים: ראייה שמיעה ריח טעם ומישוש. ועיקר החוש היוצא לחוץ כמבואר בדברי רבותינו וכמו שהוא יאמר להלן, זה חוש הראייה. לכן שהוא מגדיר להלן את מדרגת ביטול החושים, הוא מתייחס לחוש הראייה, פְּרִיַת כְּרַתִּי לְעֵינַי, כמו שנאמר באיוב (לא, א). כהגדרה כוללת, החושים יוצאים מפנימיות האדם לחוץ, כח הראייה והשמיעה מתפשטים מהמח לחוץ, וכן על זה הדרך שאר החושים.

לפ"ז, הרי ההתבודדות בנויה על התנתקות מבחוץ, ולכן תחילת ההתנתקות בנויה על ביטול פעולתו של החלק המרגיש, משום שכח ההרגשה פועל באופן שהוא יוצא מבפנים לחוץ, העין רואה דבר בחוץ והדבר נחזר ונחקק בפנים מה שראה בחוץ, וזה גורם שהחוץ והפנים מעורבים יחדיו. נמצא, שעומק מדרגת ההתבודדות הפנימית מתחילה כאשר האדם מבדיל את חמשת החושים מיציאתם לפנים לחוץ וחובק אותם אל תוכו. זהו שורש תחילת מדרגת ההתבודדות.

זוהי הבנה בהירה מהי תחילת מהות ההתבודדות. תחילת היציאה של האדם לחוץ אלו הם החושים שבראש, כדברי רבותינו, ולכן תחילת ההתבודדות היא אי-יציאתם של החושים הללו לחוץ.

והרחקת החלק הדוחף משאר עניני העולם

הסדר שנאמר כאן הוא סדר הכוחות שהוזכרו בראשונים, והגר"א בשבעים כוחות נפש בספר ישעיה מנה אותם, והן: כח המרגיש וכח הדוחף.

עד עתה הוא ביאר את השלב הראשון, ביטול פעולתו של כח המרגיש, שאלו הם חמשת החושים שיוצאים לחוץ ומערבבים את האדם עם פנימיותו וחיצוניותו, וביטול כח המרגיש גורם לידי כך שהוא נשאר בפנים. אולם, הכח שגורם לכח המרגיש לפעול הוא כח הדוחף. אדם רואה דבר וחושק בו, סיבת הדבר היא משום שיש בו כח שדוחף אותו לראות זאת. פעמים זה נמצא אפילו בתת-ההכרה, שעניני האדם סגורות והוא פותח את עיניו ורואה דבר פלוני, מה שהוא רצה לראות זה מה שהוא רואה. ■ המשך בשבוע הבא - מתוך סדרת שיעורים על ספר "המספיק

לעובדי ה'"

אות ז'

כל שכן שאין הסברא רואה סוף הענינים להיכן הם מגיעים, רוב בני אדם שנולדו במשך כל הדורות, האם הם מתו יותר טובים ממה שהם נולדו, או פחות טובים. אפילו אם נעסוק באומות העולם בלבד, השאלה המתבקשת היא מהי התכלית של כל כך הרבה גוים שנולדו ומתו וחוזר חלילה, להיכן מוביל כל מהלך פני הדברים.

מה רוצה האדון ב"ה מבריותיו, ולמה הוא מנהלם. כל מהלך הבריאה צריך לעורר את התמיהה אצל כל אחד. הרי מבואר בדברי רבותינו להדיא שרוב בני אדם שיוצאים מהעולם, נכנסים לגיהנם, שהנשמות שזכו להיכנס מיד לגן עדן מעטות המה, וכמו שמסופר בספר 'מנחת יהודה' (לר' יהודה פתיה) לגבי מה שקורה בעולם העליון, שרוב רובם של הנשמות בכלל אינן מתקרבות לגן עדן, וישנן נשמות שנזקקות לצירוף ולזיכוכ של מאות שנים בכדי שיוכלו להגיע למקומם העליון.

אם כן, מאחר ורק יחידים מגיעים לתכלית, נמצא שכביכול הבורא ית"ש ברא עולם שרוב בני אדם נכשלים ונופלים בחטאם, ורק מיעוט שבמיעוט מצליח לעבור את העוה"ז בשלום, וכל זה נמשך אלפי שנים, א"כ השאלה המתבקשת היא: **מה אחרית כל אלה?**

כי מעשי ה' יתברך נראה בהם רוחב כל כך גדול, שאין שום לב מכיל אותם. והייתי רוצה שתלמדני דרך ישרה להבין יושר הענינים האלה מבלתי נטות ימין ושמאל.

טבע בני אדם הרי שיש להם מידה הנקראת 'סקרנות', אם לפתע תוך כדי הליכתם ברחוב הם רואים קבוצה של בני אדם מתגודדים, הם מיד הולכים לראות מה קורה שם. אמנם, זוהי סקרנות של בטלה, וכי הוא איזה רופא מומחה שבא לבדוק אם יש פיקוח נפש וצריך לעזור. אמנם הסקרנות האמיתית צריכה להיות מופנת למקום האמיתי, שהרי הקב"ה לא ברא את מידת הסקרנות כמידה רעה לחוד על מנת שהאדם יבטלה [שגם זה נכון], אלא הוא בראה על מנת שהאדם יפנה את מידת סקרנותו להתבוננות בבריאה, שיסתקרן סביבו וישאל מה קורה כאן, מה המהות של כל הב-ריאה, מה טובב את כל מציאות העולם מימות בריאת עולם שהקב"ה ברא. ■ המשך בשבוע הבא - מתוך סדרת שיעורים

על ספר "דעת תבונות"

פרק א' | שלבי חיבור האדם לדברי תורה בקטנותו

אך למתבאר בענייננו, ישנם פנים לפרש: שהבעיה היא במחודדים **בפיך** - בחידוד שבפה ובדיבור. והיינו שדברי התורה שמכח הבינה שבדיבור מגומגמים ואינם מדוייקים, וזאת משום שהדברים אינם מחודדים מלשון חד - אחד. הם אינם עומדים אצלו כל אחד לעצמו אלא מעורבים.

השורש הדק של זה בנעלמות, הוא הנאמר במשה רבינו שהיה כבד פה וכבד לשון - ערל שפתיים. ועליו נאמר זכרו תורת משה עבדי... ואמנם אצל משה רבינו זה תוקן במתן תורה, ביום החמישים שנגלה בו נ' שערי בינה. אך בעומק, גילוי כח זה מתגלה בתיקונו, בלימוד התורה באופן של מחודדים בפיך, שאין הדברים מעורבים אצלו כנ"ל.

בפרק א' הוזכרו הדברים בשלבי הלימוד אצל קטן, שבתחילה הוא הוגה אות וכל אות מורכבת במילויה מאותיות. לאחר מכן הוגה תיבה המורכבת מאותיות. ואח"כ משפט המורכב ממלים. ואח"כ קטעים רחבים יותר וכו'. וכך נבנה אצלו בהדרגה, כח ההרכבה והבינה שבשכל הדיברי בנפש.

תיקון הדילוג שבנפש ע"י החזרה להתחלה

מהמתבאר עד כה נבין, שאצל כל קטן כמעט ללא יוצא מן הכלל ישנה מציאות של דילוג. העצה לכך (שהוזכרה בפרק הקודם בקצרה) היא לחזור בעצם מההתחלה. והיא הנקראת בלשון רבותינו "קטנות שני" שבה האדם חוזר שוב לקטנות. אך כעת הוא חוזר לקטנות ממקום של גדלות, ולא כבילדותו שהיה מקטנות ממש. ובקטנות השניה הזו, האדם חוזר ומתחיל שוב את הדברים כמעט מתחילתם.

ברור הדבר שאין הכוונה, שכעת בזה יהיה כל עסקו של האדם. אבל למעשה, אדם שרוצה לפתח את חייו באופן הנכון והעמוק, צריך הוא לחזור לימי קטנותו, ולהתחיל את סדר גידולו עוד פעם מההתחלה.

על אף שישנה מעלה וענין עמוק מאוד, בכך שתחילת לימודו של האדם בקטנותו נעשה ממקום של בלתי מודעות. כאשר הוזכר בפרק הקודם, שלמרות שחסר בלימוד את ההבנה והידיעה המחלקת ומפרידה במילות התורה, יש בזה גם צד מעלה, בכך שהאדם מתחיל את לימודו מתוך חוסר תודעה, שהרי זו תכלית הידיעה - שנדע שלא נדע. זו הגירסא דינקותא העמוקה, והמעלה בהבל פיהם של תשב"ר, כשמלמדים את הקטן פסוקים בלי מודעות והבנה.

אך עבודת האדם היא, לחזור שוב לאותו תהליך מתוך גדלות ובהירות. לכל אדם ישנם זמנים שהוא משקיע בקריאת מקרא, כמצוות קריאת שניים מקרא ואחד תרגום וכדו', אלא שצריך להשקיע זאת בצורה הנכונה. לחזור לאותה מציאות של קטנות, שהאדם מְתַרְגֵּל את קריאת דברי התורה כמתחילתם. החכמה כבר נמצאת אצל האדם בגילוי, אך לגלות ולצרף את הבינה. לקחת כל מילה, ולהגות אותה בצירופיה ודיוקיה באופן של מודעות.

בפרק הקודם התבאר שלבי הלימוד כפי שהם מתראים כלפי חוץ. בתחילת פרק זה התבאר היכן השורש הפנימי שלהם. וכעת אנו מדברים למעשה. האדם קורא פסוק כמו ילד קטן, אך מתוך התבוננות ומודעות, וכח הבינה מצרף ומחבר את החלקים באופן נכון ומדוייק.

■ המשך בשבוע הבא - מתוך סדרת שיעורים "דע את תורתך דרכי הלימוד"

שאלה

בענין הצורה הראויה להתבסס בפורים, ועבודת יום הפורים

שמעתי מהרב בדרשה שרק מי שנשמתו כבר גלויה בשאר השנה הוא ראוי להשתכר בפורים, ואם לא, אז לא נאמר בו "נכנס יין יצא סוד" כיון שהאדם הזה עדיין לא גילה את "סוד" מכבר. והרב מסביר עוד העמקות של היין בפורים בגוונים שונים.

א. אז לפי"ז כל העליי' הרוחניות שבא ע"י יין של פורים הוא ע"י יין דוקא, כיון שרק יין הוא בגמטריא סוד, ולא שאר משקה. א"כ מה ההסבר בהמח' בפוסקים אם האדם יוצא "חייב איניש לבסומי בפורים" ע"י יין דוקא או אפ' כל דבר המשתכר.

ב. ובעיקר מה שמפריע לי הוא, דבכל שנה ושנה אני מסתפק כיצד אני צריך להתנהג גבי השכרות בפורים. מעולם לא נכנסתי לשכרות כ"כ, רק אני נוהג לשנות קצת יותר מהרגלי וכמ"ש הרמ"א ואז לישון, אבל בכל שנה כשיצאתי מפורים לא הרגשתי שהייתי שמח באמת בפורים. בכל פורים אני מרגיש כמו "אבל" שאינו בשמחה, כל הנמצאים בסבי' בותי הם שמחים ואני חוץ למחנה, יושב בדד, הם נמצאים בתנועה של שמחה ועונג ועליי', יסודות המים והרוח והאש, ואני נשאר בעפר שלי. עשיתי חשבון נפש על עצמי ויצא לי שיש לי הרבה סיבות למה אני אני רוצה להשתכר בפורים:

1 אני ירא שמא זה גורם לי לזלזל במצוות, בתפילה ובברכת המזון, וגם על המחרת של פורים שבדרך כלל מי ששותה הרבה בפורים אז הוא נעשה חולה למחרתו ואינו מתפלל במנין וכו' וא"כ לעולם אני חושב לעצמי, מה לי ולצרה הזאת, הלא כל זה הוא בגדר יצא שכרו בהפסדו, ואפ' אם בנ"א כאלה יש להם עליי' רוחניות בפורים אבל הרבה הרבה פעמים זהו עליי' ואח"כ ירידה, יצא שכרם בהפסדם, פעמים מפסידים את הפורים עצמם ופעמים מפסידים את כל מחרת הפורים.

2 אני מתיירא לגלות את מה שנמצא בפנימייתי, הן לעצמי והן לאחרים - אני מתיירא מה אני יכול למצוא שם, וכמו שאמר הרב בדרשה. א"כ יש לי סתירה ברצון שלי, אם ראוי לי להשתכר בפורים. מצד אחד, אפשר שזה תהי' גאולת הנפש שלי. מצד אחר, אני חושש על תוצאות מקולקלים.

3 יש לי עוד סיבה להשתכר, והוא משום שבדרך כלל בתוך השנה אני לא מגלה אהבתי לאחרים, ויש קרובי משפחה כגון אבי חמי וגיס ודודי שאני רוצה מאד לבטא אהבה כלפיהם אבל איני מסוגל לעשות זה בתוך השנה, וכמו רוב בנ"א, אבל ע"י השכרות בפורים אז אני יכול לבטא אהבה כלפיהם - יש לי אפשרות לצלצל לאבי ואמי ואחי בפורים ע"י טלפון, וחמי ושאר קרובים שלי שאני נמצא עמהם בפורים בהסעודה. חשבתי שאולי משום סיבה זאת ראוי לי להשתכר. אפשר שהרב ידריך אותי בזה, כיון שזה יום אחד שכל השנה תלוי בו, ובפרט משום שאין אני רוצה ליפול לקליפת "עמלק-ספק" בפורים עצמו.

תודה רבה להרב ויישר כחך מאד.

התשובה היא בעמוד יב'

אב - זכות אבות

שבת נ"ה ע"א - "ומ"ש תיו וכו', ושמואל אמר תמה זכות אבות, ור' יוחנן אמר תחון זכות אבות וכו'. מאמתי תמה זכות אבות, אמר רב מימות הושע בן בארי וכו', ושמואל אמר מימי חזאל וכו', ר' יהושע בן לוי אמר מימי אליהו וכו', ור' יוחנן אמר מימי חזקיהו וכו'". ובתוס' שם על אתר הביאו דברי ויק"ר (לו) רבי אחא אומר לעולם זכות אבות קיימת וכו' (ועיין ירושלמי סנהדרין פ"י ה"א). וחילק ר"י שקיימת לצד דיקים ולא לרשעים (ועיין זוה"ק שלח קעד ע"א). ועוד אומר ר"ת דזכות אבות תמה אבל ברית אבות לא תמה.

מהותה של זכות אבות היא הזוך וזיכוך של האבות, בבחינת שמן זית זך שמאיר לבנים.

ובמכילתא (דר"י) אמרו "דן אני את הנביאים שנדבר עמהם בחוצה לארץ, אע"פ שנדבר עמהם בחו"ל לא נדבר עמהם אלא בזכות אבות". כלומר שזכות אבות ממשיכה אור. וכשם שזה קיים בנפשות מאבות לבנים, כן זה קיים במקום, מא"י לחו"ל. וכמ"ש (ילק"ש שופטים תתקכ) "ואם ירחיב ה' אלקיך את גבולך כאשר נשבע לאבתך - הכל בזכות אבות".

יצורת המשכת זכות אבות ע"י קשר מעין חבל ולולאה לא-בות, כמ"ש "יעקב חבל נחלתו". וכמ"ש (ב"ר עד, יב) "כל מקום שנאמר לולי בא בזכות אבות". וביאורו לולי מלשון לולאות, ששפע זכות אבות משתלשל בלולאות אלו לבנים.

ועיקר זכות אבות מצינו אצל יוסף כמ"ש (שם פז, ח) "ויצא החוצה - קפץ בזכות אבות". כי יוסף הוא תחילת הבנים וממוצע בין אבות לבנים, והוא עצמו מהות זכות אבות שנשתלשל מן האבות לבנים, כי יוסף הוא השלשלת והלולאות של יעקב בפרט וכל אבות בכלל. ולכך ירידה למצרים ע"י יוסף בזכות אבות, והעליה ממצרים בזכות אבות כמ"ש (שמ"ר א, לד). והיינו מפני שזכות אבות הוא חבל ולולאה הן להמשיך מלעילא לתתא, והן לעלות מתתא לעילא. וכמ"ש (שמ"ר כח, ב) "ומשה עלה אל האלקים, עלה בענן וירד בענן, וזכות אבות עולה ויורדת עמו".

ועיקר זכות אבות ביום ר"ה, כמ"ש (ויק"ר כט, ז) "בני, אם אתם מבקשים לזכות לפני בדין ביום הזה, תהיו מזכירין זכות אבות". כי האבות, התחלה ראשית בנפש, ובזמן זהו ר"ה, ובמקום זהו ביהמ"ק, הנקרא ראשון, שמשם שורש כל ההשפעה לעולם.

ומהות עומק ההבדל בין ברית אבות לזכות אבות. שברית אבות הוא כריתת חיבור שלא תנתק. אולם זכות אבות הוא חבל ולולאה המקשרת, ופעמים חזקה ופעמים רפויה.

וזה מהות מחלוקתם מתי תמה זכות אבות. כלומר לולאה זו מורכבת מריבוי חוטים, וכל חוט הוא סוג ומהות של קשר. ובכל פעם פסק חוט אחר. ולמ"ד מימי הושע, הושע מלשון הושע את עמך ישועה. שפסק חוט המקשר של ישרו עה בזכות אבות. ומקור הילפותא לכך שם בגמ', "אגלה את

ויקרא | ב-ד

ואת היתרת על הכבד. כבד - כ-בד. שורש הבדידות. לבד, ל-בד. וכן בדל, ל-בד. זהו בחינת אבד, א-בד. כי כאשר נאבד דבר, נפרד הנאבד מן האובד, וכל אחד מהם נמצא לבדו. וזהו עומק מהותו של בגד. כמ"ש הוא בבגדו והיא בבגדה, יוציא ויתן כתובה. כי מתחלה כתיב, על כן יעזב איש את אביו ואמו ודבק באשתו והיו לבשר אחד. אולם כאשר חל תוקפו של החטא, נתחדשו בגדים, ועי"כ הוא בבגדו והיא בבגדה, נעשה בגד דבר המבדיל בינו לבינה. בגד, ג-בד. כי כאשר מצורפים הוא בבחינת זכו שכינה ביניהם, חיבור של ג'. וכאשר נעשה הפרדה, נפרדו שלשתם כל אחד לבדו. בד-ג.

והוא בחינת עבד, ע-בד. כי עבד המצורף לאשה נקראת שפחה. ומה שאצל כל אדם ישנה בחינת של ודבק באשתו, בעבד אינו כן שהרי אשתו אינו קנינו כאשה הנקנת לבעלה, שאף היא שפחה, ואף הוא עצמו שייך לאדונו. ולכך חיבורם אינו חיבור גמור, וכל אחד במדת מה עומד לבדו. וזהו בחינת דאב, דאבון, א-בד. כי במקום שיהא א-אחד, נעשה בד, לבד. וזהו עצם הדאבון. והוא כחו של נבוכדנצר, שאותיות בד בקרבו, כי הוא שורש גלות בבל, גלות ראשונה. כי כאשר ישראל על אדמתם, וארצם, היא מצרפתם לאחד, ככלי המצרף את העיסה, אולם כאשר גולים, בחינת פזורינו בארבע כנפות הארץ, זהו היות כל אחד לבדו. והוא הוא מהות הגלות. ויתר על כן מכת דבר שמהותו מיתה כמ"ש התרגום. כי מהות המות הפרידה, "כי המות יפריד. דבר, בד-ר.

וזהו בחינת כבד לשון כבודות. כי הדבר הקל קרוב יותר לצרוף לזולתו. משא"כ הכבד עומד לעצמו ורחוק מן הצרוף. וכן אבר הכבד באדם, כולו דם, מקום הנפש, כי הנפש הוא האדם, נפש שיתופא דגופא, ששורשה מן העפר, פרור, פרוד. משא"כ הרוח שנוטה לצרוף, ויתר על כן הנשמה, שהיותו דבקות. ומצד הרוח, "רוח ממללא", כאשר אינו בתיקונו נצרך לדור בב שפתי ישנים. דובב, בד-בו. והבן שמצד מדרגת הרוח, "רוח ממללא", ישנו כח הדיבור, דבר, בד-ר. כי כאשר זהו דיבור של קלקול לשה"ר, מפריד בין הדבקים, הורג שלשה, מדבר שומע ומי שמדברים עליו, היפך איחוד ג', כנ"ל. וכאשר זהו דיבור של טוב, הוא זיווג, חיבור, ראוה מדברת. ויתר על כן "ודבק באשתו", דבק, בד-ק. כי מתחלה צריך לבדוק באחיה שהנושא אשה צריך לבדוק באחיה, בדק בד-ק, ובדק האם היא ראויה לצרוף, או לבדידות. וכאשר מברר שראויה לצרוף דבק בה כדבילה, שדרכם להתדבק זה בזה. דבלה, בד-לה. והוא בחינת זבולון, שנאמר (בראשית ל, כ) זבדני אלקים אתי זבד טוב. זבד ז-בד, לשון של מתנה, שע"י המתנה מצורפים יחדיו. והוא בחינת נדב, נ-בד. שע"י נדבה, נתינה מצורפים כנ"ל. וביתר שאת הוא בחינת אבינדב. כי מחד יש בו אותיות אבד, שורש הלבד כנ"ל, אולם מתקנו ונהפך לנדב. מאבד לנדב. ונתהפך מעוקץ של דבורה, פרוד, דבורה בד-ורה, לדבש שלה, דבש, בד-ש, כי טבע הדבש להתדבק היטב. וכן דבש תמרים, שיש באילנו לולב, לב אחד כמ"ש בסוכה.

שרשי התיבות המרכיבות מאמר זה: כבד, אבד, אבידן, אבינדב, אביעד, בגד, בד, דבש, בדק, בוד, בודד, בלאדן, בלעדי, בעד, ברד, דב, דבורה, דבר, דביר, דבק דבלה, דובב, דיבון, כבוד, בדל, דאבון, זבד, נבוכדנצר, נדב, עמינדב, רביד, עבד, לבד, בדק ■ נכתב על ידי הרב שליט"א במיוחד לעלון זה

אב - זכות אבות המשך תעמוד ד'

נבלתה לעיני מאהביה, ואיש לא יצילנה". כלומר, אין מציל אין מושיע. ולמ"ד מימי חזאל, מלשון חזי-אל, שפסק זכות אבות של ראייה אלוקית, בחינת "עיני ה'", הנקרא השגחה פרטית כנודע. ולמ"ד מימי אליהו, שענינו "והשיב לב אבות על בנים ולב בנים על אבותם", ואזי נעשה הבדלה של הל-בבות, כי נודע שאליהו גימ' בן, ונעשה הבדלה של לבבות אבות מן בנים. וכן אליהו גימ' כ-לב והבן. ולמ"ד מימי חז-קיהו, לשון חוזק ותוקף. ולכך ילפינו ממה שכתוב "קנאת ה' צבאות תעשה זאת", קנאה, תוקף וחוזק. כי האבות הם ג', בחינת חזקה. והארה זו האירה עד חזקה, לשון חזקה כנ"ל. ולמ"ד זכות אבות לא תמה, זהו חלק הזכות הנקשר בברית שהוא לעולם לא בטל, כמ"ש בשם ר"ת. כי הברית היא מקור הזכות אבות. כי ברית היא ג' חלקים: שני צדדים וכח הכורת שהוא ג', בחינת חזקה, אבות. וחזקה לשון חזקה, הוא הארת ברית אבות, בזכות אבות, אולם לא עצם נקודת החיבור אלא הארה. ולכך אמרו (ויק"ר טו, ו) "ר' יודן ברבי בשם רבי ברכיה אומר, אם ראתי זכות אבות שמטה וזכות אמהות שנתמטטה, לך והטפל בחסדים". והיינו שע"י החסד דבק דוקא בשורש אבות אברהם שמידתו חסד, ודבק לחוט ולולאה המקשרת. ועי"ז מעורר את נקודת הקשר של הזכות אבות בברית אבות.

וכשם שיש זכות אבות של אב לבן, כן יש זכות אבות של רב לתלמיד שקרוי בנו. ולפיכך יש לישראל זכות אבות, אברהם יצחק ויעקב. ויש לישראל זכות רב - אב, משה, שהוא רבן של כל ישראל בתורה. ובחטא העגל שאמרו "זה האיש משה לא ידענו מה היה לו" (שם) זכות רב - אב, משה. ולכך אמרו חז"ל (שהש"ר א, ג ד"א כ') בשעה שבאו ישראל לאותו מעשה, וכו', רץ לו לזכות אבות שנאמר "זכור לאברהם ליצחק ולישראל עבדך". ע"מ להעמיד זכות אבות במקום זכרות אב-רב. אולם לעת"ל משיח מצד היותו בן גרים אין לו זכות אבות גמורה כי מצד היותו מיהודה יש לו זכות, אולם מצד אמו, בן גרים, נחסר זכות אבות. ולכך אמרו (מדרש שמואל כט, ג) "בקר לא עבות (שמואל ב' כג, ד), זה משיח. ד"א בקר לא עבות, שלא בא בזכות אבות (עבות - אבות), בזכות מי הוא בא, (משיח) בזכותה של תורה".

בחינת ביאת משיח משה ותרי משיחין, כנודע. שמשח הוא התחלה חדשה ללא זכות אבות, ונתחדש מחכמה של תורה וממאור שבה. ובדקות משיח יש בו ב' הבחנות. מצד היותו מיהודה זהו המשך של זכות אבות. ומצד היותו בן גרים הוא התחלה חדשה. כי לאוה"ע אין זכות אבות כמ"ש (אוצר המ-דרשים) "ואלה תולדת ישמעאל, ואלה תולדת עשו, למה חסר (וא"י). ללמדך שאין זכות אבות נזכרת להם". ולכך חסר וא"ו המחברת, לולאה. והוא עומק מ"ש (ילקוט שמעוני ויצא קל) "ואת יגיעי כפי ראה אלקים. חביבה היא מלאכה מזכות אבות, שזכות אבות הצילה ממון, ומלאכה הצילה נפשות. זכות אבות הצילה ממון, "לולי אלקי אבי וגו' כי עתה ריקם שלחתי". ומלאכה הצילה נפשות, "את עניי ואת יגיעי כפי". והוא שורש לגרים שאין להם זכות אבות, אלא נאמר בהם "יגיעי כפך כי תאכל" כמ"ש חז"ל. ■ המשך בשבוע הבא - נכתב על ידי הרב שליט"א במיוחד לעלון זה

בגזל, וכולן באבק לשה"ר. וכתב בתולדות יעקב יוסף (כי תצא ד"ה עד שבא) ר"ת עגל, עריות, גזל, לשה"ר. ועיין מאור ושמש (וישלח ד"ה ויעקב) מנחה לעשו אחיו, ר"ל שהק"ג עולמות שהם מצד השמאל, שעולים במספר מנחה יהיו על עשו אחיו. וזה שרמזו חז"ל בדבריהם שהעלו אבק עד כסא הכבוד, ר"ל שאבק בגימ' ק"ג וכו'.

ועוד. עיין רש"י (תהלים סה, יב, ד"ה ומעגליך) ומעגליך, הם השמים שהם אבק רגליך. בחינת שמים כסאי והארץ הדום רגלי. ועולה אבק מן רגלים לכסא הכבוד, כמ"ש בחולין (צא ע"א). ועיין של"ה (תענית, תורה אור פ"ב סא) ויאבק, וי-אבק, צווח וי על אבק. אבק בגימ' עגל שממנו נמשך הע"ז.

יושר אבק לשון מלחמה, שנאבק להטותו לצדדים, ולסלקו מן היושר, ולכך נלחם שרו של עשו ביעקב, ישראל, ישר-אל, ישורון, ישר-ון. וזה ע"י ויגע בכף ירכו. ואמרו בחולין (פט ע"ב) גיד הנשה וכו' בירך של ימין ובירך של שמאל, כלומר בכל נטיה לצדדים. ור' יהודה שם ס"ל אינו נוהג אלא באחת, והדעת מכרעת את של ימין. כי עיקר הכרעת יושר, קו אמצע, נוטה לימין. וזהו דעת נוטה, פנימיות הו"ק דעת, נוטה להכריע לימין, רחמים, אולם פעמים מכריעה אף לשמאל, אמת. ועיין שפת אמת (וישלח, תרמ"ה ד"ה בפסוק קטנתי) וכמ"ש שהעלו אבק עד כסא הכבוד. ויעקב תיקן כל המקומות מתהום רבה עד רום רקיע. וזהו השלשה שמות יעקב ישראל ישורון. יעקב בעוה"ז ע"ש וידו אחזת בעקב עשו. וישראל הוא המדרגה הגבוהה. וישורון, הוא ליישר כל המקומות שנקרא בריח התיכון וכו'. וע"ז כתיב ויאבק.

שערות עשו איש שעיר. ואמרו (ב"ר, עז, ג) ויאבק איש עמו, הוי מי נתמלא אבק, האיש שעמו. ועלה אבק על שערות ראשו. ועוד. אמרו (בר" ויגש צג, ו) אמר רב חנין, בשעה שהיה יהודה מעלה חמה, היו שערות לבו בוקעות כליו ויוצאות, והיה נותן עשישיות של ברזל לתוך פיו ומוציאן כאבק. ועוד. אורות השערות אין בהם אלא השערה ולא השגה, ולכך לא דיברו בהם. ועיין מס"י (פ"י ד"ה והנה ודאי) וכולם באבק לשה"ר, כי מפני רוב דקותו כל בנ"א נכשלים בו, במה שאין מכירין אותו. והבן שכל אחד היכן שנגמר השגתו שם יש מדרגת שערות, השערה דלילה. והשערה אינה יכולה לדקדק, ולכך לפי ערכו נכשל באבק דק שאין מכיר בו. ולכך זה הכל באבק גזל, הכל דייקא.

אזן אורות אח"פ ושרשם אורות האזן, הוא שרשי אבי"ע וכל תנועת אבי"ע מכחם, וכל תשוקת אבי"ע לעלות חזרה אליהם והוא ע"י עתיק. אולם מהותו של אבק שעולה לעילא לא מצד תנועה לשורשו כמ"ש בשפת אמת (דברים תר"פ ד"ה במדרש איכה) פרחם כאבק, פירוש שאין נמשכים אחר מדרגות האבות והשבטים שהיו מרכבה לשכינה. וזהו עומק מלחמתם של יעקב ועשו ושרו של עשו, ויאבק איש עמו. ואמרו (חולין צא ע"א) אמר ריב"ל מלמד שהעלו אבק מרגלותם עד כסא הכבוד. ואמרו חז"ל (זוה"ק פנחס רמג ע"א) שיש אבק של יעקב ואבק

אור א"ס אבק היינו דק כאילו אין בו ממש ולכך עולה למעלה, והוא שורש ביטול תחתון לעליון. כי כל עליון ביחס לתחתון, העליון דק והתחתון עב וגס ושורשו במילוי ע"ב, ס"ג-גס. ועל מנת לעלות לעליון נצרך להפוך לדק, כעין העליון. והוא עומק אור ע"ס שגנוזות ובטלות ובלועות במאצילן, בחינת אבק, דקות שנכללות בעליון. משא"כ מדרגת אבק לתתא, מהותו קשר עניבה, כמ"ש רש"י (בראשית לב, כה ד"ה ויאבק) ולי נראה שהוא מלשון ויתקשר, לשון ארמי הוא, בתר דאדיקו ביה, ואדיק ליה מידק, לשון עניבה. והוא החלפת א, ח, באותיות אחה"ע, אותיות הגרון. עיין רמב"ן (שם) כי החי"ת פעמים תכבד בלשונם והקלו אותה באלף, ופעמים רבים יבליעו החי"ת. והבן, שנכלל באלף, אלופו של עולם, אור א"ס. ועיין סודי רזיא (ח"ב הלכות כבוד ד"ה הבורא). הרי העולם כאין נגדו, דבר דק דק כאבק שאין אדם חפץ, ועדיין כל נברא יותר דק כנגד הבורא כלא היה.

צמצום כתיב (ישעי' כט, ה) והיה כאבק דק. צמצום עד הדקות הגמורה. והוא שורש לע"ז, עלמא דפרודא הגמור. כי צמ-צום שורש לע"ז, מצד סילוק אור אין סוף. ואמרו בתוספתא (ע"ז פ"א ה"י) ד' אבקות הן, וכו' אבק ע"ז. ולכך אמרו (ב"מ פו ע"ב) משתחוים לאבק שברגליהם. ועיין מזרחי (וירא ית, ד) הקדמונים הפילוסופים היו מאמינים שכל הנמצאות כולם מורכבים מהעצמים הנפרדים שהם האבק, ובחיבורם יתהוו כל הנמצאים ובהפסדם יפסדו, ושאין מנהיג זולתם רק הם עצמם האלוהות. ועיין ספר האמונות ודעות (מאמר א' ד"ה והדעת השני).

ועוד. צמצום מעמיד מחיצה שלא יחזור אור א"ס לתוך החלל. ואמרו (זבחים יט ע"א) עפר מהו שיחוץ, עפר ודאי חייץ. אלא אבק עפר מהו (שיחוץ). כי מצד היותו עפר, חוץ. ומצד היותו נע ברות, אינו חוץ, והבן.

ועוד. הצמצום השאיר רשימו, זכר למה שהיה. ועיין רסיסי לילה (מ"ט, ד"ה ולכך) לגבי עמלק: וצריך למחות הזכר ההוא כמו שמוחין ומקנחין צלוחית מאבק שע"ג המכסה. והבן שעמלק יניקתו מן הרשימו, בחינת אבק. ומחיתו ע"י החזרת הארת אור א"ס.

קו הקו צר ודק. והרוצה להוסיף באופן שאינו נכון הוא הנ-קרא אבק רבית. ואמרו (תוספתא ע"ז פ"א ה"י) ד' אבקות הן, אבק ריבית. ועוד. התאבקות לשון חיבוק ודבקות, בחינת הוי מתאבק בעפר רגליהם. וקו גימ' דבק, שורש לכל דבקות. ועוד קו אותיות ו"ק. ונודע שכל עולם עליון ותחתון, העליון נקרא ג"ר והתחתון ו"ק כנודע בדברי הרש"ש בריש רחובות הנהר. וזו קו-ו"ק, ביחס לאור א"ס. וזהו אב-ק, ג"ר, ביחס לו"ק.

עיגולים אבק, גימ' עגל. כי העגל נאמר בו ויטחן אותו עד אשר דק (שמות לב, כ), בחינת אבק. ועי"כ הפכו ממדרגת ע"ז למד-רגת אבק ע"ז. ועיין באר מים חיים (וירא יח, כ) שאבק גימ' עגל, לתקן את הגיעול, עגל-געל. וזה ע"י רחיצת רגלים. ובהרחבה יותר אמרו (ב"ב קסה ע"א) רובן בעריות ומיעוטן

עתיק, שמעתיק מתתא לעילא. ומצד ד' יסודות ארמ"ע נגלה ע"י יסוד הרוח, ששורשו בעתיק. שמעלה את העפר לעילא, לעפר עליון. בבחינת הכל היה מן העפר, ושב אל העפר.

אריך האבק ממלא את הכל, נמצא למטה ועולה עד למעלה וממלא את כל הקומה. ושורשו פרצוף אריך שאורכו כל הקומה כולה. אלא שאריך הוא מלעילא לתתא, ואבק מתתא לעילא.

אבא רב המלמד נקרא אביו. ועיין כתובות (קו ע"א) כי הוא קיימי רבנן ממתיתבתא דרב הונא ונפצי גלימייהו, הוה סליק אבא ליומא. ואמרי במערבא קמו ליה ממתיתבתא דרב הונא בבבלאה. ועיין רש"י מו"ק (כ"ה ע"א ד"ה ר"ה) רב הונא ריבץ תורה, כדאמרינן פרק שני דיני גזרות, כי קיימי וכו' וזהו לשון ריבץ. ועיין ליקוטי מוהר"ן (תנינא ה) וזהו וכסי ליומא, דהיינו שמשא, היינו בחינת תפילין דמכסין על מוחא שהוא בחינת שמשא, בחינת משה, בחינת פני משה כפני חמה.

אמא כתיב (ישעי' כט, ה) והיה כאבק דק המון זריך. ופרש"י, אוכלוסי סנחריב שהיו למאכלת אש ויעשו אבק. והוא בחינת אמא, נוק', יסוד האש, כנודע. כי יש אבק מן עפר, שיסודו שלג, מים. ויש אבק מאש, כנ"ל. ימין ושמאל. והוא שורש אבק במכת שחין, מפיח הכבשן. ועוד. שורש ללבוש. ועיין רמב"ם (כלי המקדש פ"י ה"ז) וצריך להזהר בשעה שלובש שלא יהיה אבק בין בגדו לבשרו.

ז"א שורש ל"ב שבטים. ואמרו (אי"כ פתיחות ד"ה ר' אבא) ופרחם כאבק יעלה, אלו השבטים שהם פרחיהם של ישראל. הנקרא ז"א ואליו עולים. ועוד. כתיב (יחזקאל כו, י, ד"ה משפעת) משפעת סוסיו, ופרש"י, כשיש סוסים הרבה מעלים אבק ברגליהם ועולה ונעשה כענן ומחשיך הארץ, הוא קרוי שפעת. ז"א, חמה, מחשיכו. והבן סוס, סמך ו-סמך. סוד ששינת הסוס שיתין נשמין, ועוד שיתין, ועוד שיתין. והוא בחינת ז"א ו"ק, סמך. וכן סמך במילוי ס-מך, ס, אף המילוי סמך, ס, וס, כנ"ל.

ועוד. כתב בספר סודי רזיא (ח"ב הלכות מלאכים ד"ה שתי מדות) אבק הדק שנראה בעמוד השמש של אור שנכנס בבתיים דרך חלונות וחורין.

נוק' פסיקתא זוטרתא (ויגש ח, ז) רחל - כי בדרך מתה בעוד כברת ארץ לבוא אפרתה, כי הקיץ היה גדול ואבק הדרך היה יכול לכוברה. רחל, נוק', עיקרה של בית. ועוד. נוק' בחינת בית. ועיין רמב"ן (וארא ט, ט ד"ה והיה) וחולי הרוח מכניס אבק גם בבתיים, ואין ניצל ממנו. ועוד נוק', לבנה. ועיין רמב"ם (קידוש החודש פ"א ה"ב) וכן בימות הגשמים אם יהיה יום צח יראה הירח יותר ממה שיראה בימות החמה. לפי שבימות הגשמים אם יהיה יום צח יהיה האויר זך הרבה ויראה הרקיע בטוהר יתר מפני שאין שם אבק שיתערב באויר. ■ המשך בשבוע הבא - נכתב על ידי הרב שליט"א במיוחד לעלון

זה - להארות, הערות, והוספות: rav@bilvavi.net

של עשו. אבק של יעקב תנועה אחר השורש, ביטול, אבק של עשו עולה למעלה מכח גאוה. ועיין של"ה (וישלח תורה אור, ג) זהו שהעלו אבק עד כסא הכבוד, כלומר, הקטרוג מאבק עבירה מאיש כמוהו החקוק בכסא. והיינו שאצל יעקב מה שלא מתנועע בשלמות אחר השורש הוא אבק עבירה.

חוטם ויפח באפיו. עיין שם משמואל (וירא, תרעד) כשאדם עובר במקום אבק ועפר, כשרוח חזקה (קלקול חוטם, רוח דקלקול) מעלה את האבק המסמא את העינים, ונמשך עם הנשימה, ונופל על הלב והריאה וממלא את פיו חצץ, שצריך האדם לסתום את העינים, ופיו, וחוטמו שלא יכנסו לתוכו האבק והעפר. והבן שכל החושים שנמצאים בחזות הפנים האבק מזיק להם. אולם שורשם ע"י רוח, ולכך עיקרו הפרעה לרוח שבאפיו, ריאה. ועוד. אבקת רוכל (שה"ש ג, ו) בשמים לריח החוטם, שצורתם אבק.

פה תוספתא (ע"ז פ"א ה"י) ד' אבקות הן וכו' ואבק לשון הרע. (ושם ה"ד), לא יסיח אדם בטובתו של חבירו מפני אבק לשה"ר. ובבלי (ב"ב קסה ע"א) אל יספר אדם בטובתו של חיברו, שמתוך טובתו בא לידי רעתו. ושם, הכל באבק לשה"ר. ובמשנת ר' אליעזר (פ"ט, ד"ה כל המרבה) כל המרבה בדברים אינו ניצל מאבק לשה"ר. ועיין ערכין (טו ע"ב) נורא בבית פלוני היה אבק לשה"ר. וכן אמרו (תנחומא מצורע י) ופרחם כאבק יעלה, וכו', ואין פרחם אלא צרעת, שנאמר אם פרוח תפרח הצרעת, הבא על חטא הפה. ועוד איתא (תנא דבי אליהו רבה כ"ח, ד"ה וכשתפשו) בענין 'י הרוגי מלכות ונפל גורל על רשב"ג, נטלו ר' ישמעאל והושיבהו בחיקו, והיה מגפפו ומחבקו ומנשקו, וא"ל רבי האיך. איבוק - חיבוק, כנ"ל. ועיין עוד רד"ק (ישעי' כט, ה, ד"ה והיה) כמו האבק הדק שילך בנפיחת הפה. ועיין מהר"ל (נתיבות עולם, נתיב הלשון פ"ז, ד"ה ובפרק גט) כי הדיבור אינו נחשב מעשה כלל, ולפיכך הכל באבק. כלומר כל דיבור ביחס למעשה הוא אבק, וכן כל מדרגה עליונה ביחס לתחתונה.

עינים - שבירה בראשית רבתי (וישלח) קבל הקב"ה תפלתו (של יהודה) וראה בצרתם והצילם. הוציא רוח שיערה מאוצרותיו ונשב בה נגד פניהם, ונתמלאו עיניהם אבק ועפר וחשך ואפלה ולא ראו להלחם. והבן ששבירת כלים שבעינים, הוא כח ההסתרה, וההסתרה הדקה הוא בחינת אבק. ועיין שכל טוב (וארא ט, ט) והיה לאבק, והוא עב וכבד יותר מן הפיח, ודומה לו אבקת רוכל. ואעפ"כ דק הוא, דכתיב והיה כאבק דק המון זריך (ישעי' כט, ה). כיוון שהוא המון לכן הוא עב. אבל מהותו דק. ועוד. שבירה שורש המיתה. ועיין רמב"ם (שמיטה ויובל פ"א ה"ה) ולא יאבק צמרתו באבק, ולא יעשן תחתיו, כדי שימות התולעת.

עתיק

כתיב (ישעי' ה', כד) ופרחם כאבק יעלה. וכח עליה זו מכח

הכנה לפורים

כל המועדים בבחינת "ידע", ופורים בבחינת "לא ידע". מצד הבחנת המקבל, יש הבדל יסודי בין הכנתו לקבל השפעה מכל המועדים, לבין הכנתו לקבל השפעה מפורים. כלומר, כיון שהשפעת החגים כולם, הם בבחינת "ידע", לכך הוא צריך להיות במהלך של "ידע". ועליו להכין את עצמו, ולדעת מהו מהות החג, ומהו הולך לקבל ממנו. אולם פורים, כיון שענינו "לא ידע", לכך גם הכנת האדם צריכה להיות תואמת לזה. ועליו להעמיד את עצמו במהלך של "לא ידע", כלומר שאינו יודע כלל מה הינו עומד לקבל מפורים, אלא מעמיד עצמו לקבל כל השפעה שתבוא.

יש כאן נקודה עמוקה. כשאדם מכין את עצמו מה הוא הולך לקבל, מצד אחד הוא מכשיר את עצמו לקבל השפעה זו. אולם מצד שני, הוא מגביל את עצמו לקבל דוקא השפעה זו, ולא השפעה אחרת. נמצא, שהכנת הכלי לאור מסוים, היא גופא הגבלת הכלי לקבל אור מכלי אחר. אולם, מהות ענין פורים, שאין הכנה מה עומד לקבל, ולכך הכלי יכול לקלוט ולקבל כל אור, כיון שאין מניעה מצד הכלי.

ובאמת הזמן מתחלק בחינת "ידע", "ולא ידע". לכל המועדים ידע, ופורים, לא ידע. אולם בנפש יכול להיות כל השנה מהלך של פורים, ואדם יכול לחיות כל השנה במהלך של "לא ידע", ובצורה זו הוא יכול לקבל כל השנה כל סוג של אור, ואין לו מניעה כלל. ולכך, בעבודה מעשית, ראוי לו לאדם, לעולם לא להכין את עצמו מה הוא הולך לקבל מכל ענין רוחני. כי בכך, הוא מגביל עצמו כנ"ל. אלא, יעשה המעשה בתמימות, וימתין ויצפה שהקב"ה ישפיע עליו כל שפע שיעלה ברצונו להשפיע. ונקודה זו צריכה להיות יסוד חיי האדם, לעשות כל מעשיו בתמימות גמורה, ולא לצפות כל הזמן איזה הרגשות ירגיש, ואיזה קנינים רוחניים ישיג, אלא יעשה בתמימות, וימתין שהקב"ה ישלח לו את כל אשר ישלח.

ישנם ה' מדרגות. תחילה נגדירים בקצרה, ואח"כ נשתדל לבארם בהרחבה. א. לא ידע. ב. ידע. ג. ידע. ד. לא ידע. ה. ידע.

א

"לא ידע" תחתון, והיא בחינת שיכור שאיבד לשעה את דעתו, או שוטה שאיבד את דעתו, או לחילופין תינוק שעדיין אין בו דעת.

ב

ידע. תחתון והוא דעת פשוטה, כמ"ש חז"ל (סוכה מב ע"ב) שתינוק כל זמן שלא אכל חיטה אין בו דעת. ודעת זו היא דעת להכיר דברים ולהבדילם זה מזה. והוא מעין מה שמצינו בחז"ל (שמו"ר א, כו) שפרעה בדק את משה אם יש בו דעת, ע"י שנתן

לפניו קערה עם זהב וכד', וכן נתן לפניו אש, והיה אם יש בו דעת יבחר בזהב, ואם אין בו דעת אפשר שיבחר באש. ודעת זו היא המשמשת את האדם בכל ימיו ובכל הליכות חייו. בחינה זו של דעת נצרכת בין ליהודי ובין לגוי, וע"ש כך נקרא "בר דעת".

ג

ידע עליון. והיא דעת דקדושה. דעת זו היא הדעת המכרת ומבדלת בין חומר לרוח, בין גשם לרוחני. דעת זו מתחלקת לב' חלקים. א. הבדלה ב. חיבור. תחילה הדעת מבדלת בין החומר והרוח כנ"ל, ואח"כ ע"י כח הדעת האדם מתחבר לרוח. זאת ועוד, אין כל הרוחנים שווים זה לזה, וגם שם בעולם הרוחני נצרך תחילה להכיר ולהבדיל בין בחינה רוחנית זו לחברתה, ואח"כ נצרך להתחבר לכל בחינה ובחינה, כל אחת בעיתה ובזמנה. בדעת זו משתמשים עובדי ה' המסדרים את סדר יומם, ומחלקים את היום לג' העמודים שהעולם עומד עליהם, תורה, עבודה, גמ"ח, והדעת משמשת להם ככלי לקבוע כמה זמן לעסוק בתורה, וכמה זמן בעבודה, וכו' וכו'. וכן בתוך ג' העמודים באיזה חלק ללמוד בתורה וכו' וכו'.

ד

"לא ידע", בחינת "לא ידע" גילויה במיוחד ביום הפורים כמ"ש חז"ל (מגילה ז ע"ב), "חייב איניש לבסומי בפוריא עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי". אין הכונה שאדם יגיע לזילותא של לא ידע תחתון כשיכור שאין בו דעת, אלא המכוון שאדם יגיע למדרגה של למעלה מן הדעת. ענינה של מדרגת "לא ידע" הוא כדהלן.

יסוד מוסד הוא מהבעש"ט שכל דבר בפנימיותו הוא אלו-קות, אלא שבחינוניות יש העלם לאלוקות הטמון פנימה. לפי הבחנה זו, בכל דבר יש אלוקות, בין בדבר טוב ובין בדבר רע. אלא שבדבר טוב יש גילוי לאלוקות גם בחינוניות (ככל שיש גילוי לאלוקות בחינוניות כן גדר קדושת הדבר ואכמ"ל), אולם בדבר רע החינוניות מסתיר ומעלים את האלוקות, ואינו נותן לאלוקות הפנימית להתגלות. לפי הבחנה זו, אם אדם מסתכל על הפנימיות של כל דבר, אין חילוק בין טוב לרע, בשניהם פנימיותם הוא אלוקות גמור.

ה

זהו סוד עבודת פורים. עבודת היום של פורים הוא לא להסתכל על החינוניות של כל דבר, אלא להסתכל ולהדבק בפנימיות, ובפנימיות הכל אלוקות. ולכך גם המן גם עמלק, בשורש הפנימיות הוא טוב. זו עבודת היום להגיע למעמקים הפנימיים ביותר של הבריאה. אם זוכה האדם וקונה ביום הפורים את אורו של יום קדוש זה, גם לאחר שנגמר הזמן של יום הפורים, מ"מ נחקק פנימה בנפשו ההסתכלות הפנימית, ההסתכלות על שורש השורשים של הבריאה, ולאורך כל השנה הוא רואה את הטוב שבפנימיות של כל דבר, ולא את הרע שבחינוניות. זו מדרגת ר"ע שהיה שמח גם בחורבן וברע.

1

כשאדם זוכה ואור זה נקלט בנפשו היטב, זהו מהפך נפשי פנימי בכל החיים, הוא הופך לאדם שחי בפנימיות, באלו-קות, ולא בחיצוניות, בנפרדים. מהפך זה בנפש, מוליד מהפך בהסתכלות על החיים, ובצורת הלימוד של התורה"ק. הוא רואה את החיצוניות של הדברים, ששם יש פירוד ורע, ויחד עם זאת, הוא רואה גם את הפנימיות, ששם הכל אלוקות והכל טוב. זהו הסוד של "הדר קיבולה בימי אחשוורוש" (שבת פח ע"א). כלומר שזכו למעמקים פנימים יותר בהשגת התורה"ק. במעמד הר סיני התורה"ק נתקבלה במהלך של "כפה עליהם הר כגיגית" (שבת פח ע"א), מהלך של יראה (יראה חיצונית, אהבה פנימיות). אולם בפורים המהלך היה קבלה מ"אהבת הנס" (רש"י שבת שם ד"ה), נתגלתה קבלת התורה"ק מתוך אהבה, גילוי של אחדות (אהבה בגמ' אחד כנודע). וכצורת הקבלה, כן זכו לגילוי והשגה בתורה"ק, ולכך זכו לגילוי האחדות שבתורה"ק, גילוי האלוקות הגמור, שבפנימיות ובשורש השורשים הכל טוב.

2

זהו הסוד של "ונהפוך הוא" במגילת אסתר (ט, א) כתיב "ביום אשר שברו אויבי היהודים לשלוט בהם ונהפוך הוא אשר יש לטו היהודים המה בשונאיהם". עומק הדברים: הבריאה בנויה בצורה של פנימיות וחיצוניות, ישראל ואומות. ישראל הם הנקודה הפנימית בבריאה, והאומות הנקודה החיצונית. ולכך על ישראל אמרו, "קב"ה ואורייתא וישראל חד הוא". כלומר בישראל מתגלה הפנימיות, האלוקות. משא"כ באומות העולם, אע"פ שבשרש השרשים הם נשתלשלו מאלוקות, מ"מ אין זה בא לידי גילוי בהם, אלא נגלה בהם החיצוניות של הנפרדים. זהו כונת הפסוק "אשר שברו אויבי היהודים לשלוט בהם". כלומר שברו לשעבד את נקודת ישראל, נקודת הפנימיות, לחיצוניות. ורצו שלא יתראה בבריאה ישראל, שלא יתראה פנימיות, אלוקות כלל, אלא חיצוניות, נפרדים. אולם הקב"ה פעל להיפך, "אשר ישלטו היהודים המה בשונאיהם". כלומר מר שלא רק שבישראל יתגלה הפנימיות, אלא גם בשנאיהם, בחיצוניות, יהיה גילוי של פנימיות, וגם בהם יתגלה שיש להם בפנימיות, ובפנימיות הכל אלוקות, הכל טוב.

3

ה. ידע. כאשר אדם זוכה להשגת "לא ידע", ורואה בכל דבר את שורש השרשים שלו, את האלוקות, הוא דבק דבקות חזקה בקב"ה, ואז זוכה לקבל דעת חדשה, דעת מדעת מקונו. זהו דעת אלוקית גמורה שאיננה במושגי אנוש כלל, למעלה מגדרי השכל האנושי.

4

מדריגה זו מצינו בחז"ל (הובא ברש"י שמות לז, כב) "ובצלאל בן אורי וגו' עשה את כל אשר צוה ה' את משה". אשר צוה אותו משה אין כתיב כאן, אלא "כל אשר צוה ה' את משה", אפילו

דברים שלא אמר לו רבו הסכימה דעתו למה שנאמר למשה בסיני וכו', אמר משה בצל אל היית כי ודאי כך צוה לי הקב"ה" וכו'. מבואר שכאשר האדם במהלך של דבקות בקב"ה, מהלך של "בצל אל היית", אז זוכה האדם לקבל דעת מדעת קונו. אולם בהכרח שיקדם לכך השגת "לא ידע", השגה שבפנימיות הכל אלוקות, ואזי דבק דבקות חזקה באלוקות, ומכח הדבקות באלוקות משיג דעת מהאלוקות. הוא הוא אשר כתוב לגבי בצלאל (שמות ל, ג) "ואמלא אתו רוח אלקים בחכמה ובתבונה ובדעת" וגו'. ופרש"י "בחכמה מה שאדם שומע דברים מאחרים ולמד, ובתבונה מבין דבר מלבו מתוך דברים שלמד, ובדעת רוח הקודש". כלומר, חכמה ובינה הוא מדריגת דעת דקדושה (מדריגה ג' לעיל), מ"מ הם בגדר שכל והשגה אנושית. אולם בצלאל שהיה בבחינה של "בצל קל" דבוק בבוראו, זכה לדעת של רוח הקודש, דעת של בוראו, דעת שלמעלה משכל אנושי.

5

הם הם דברי הרמח"ל (דרך ה' חלק ג', פ"ג) המאירים בשפתו הברורה שכתב "הנה חקק הבורא ית"ש בטבעו של האדם, שיהיה מתלמד מבין ומשכיל בהשקיפו על הנמצאים ובחינו-תיהם, וממה שמתגלה לפניו יתבונן וידרוש את שאינו מתגלה, עד שישגהו ויעמד עליו, זהו דרך ההשכלה הטבעית. אמנם עוד גזר, שמתמצא לו השכלה מעלה מזו מאוד. והיא ההשכלה הנשפעת, והיינו שיושפע לו שפע ממנו ית"ש ע"י איזה אמצע-עים שהכין לזה ובהגיע השפע אל שכלו, תקבע בו ידיעת דבר מה בברור בלתי פסק ובבלתי טעות, וידע הדבר בשלמות, סבו-תיו ותולדותיו, כל דבר במדרגתו, וענין זה נקרא 'רוח הקדש'".

יא

והנה להבין ידיעת מה במושג ידיעה זו, נביא את דברי השפת אמת (מכתב המודפס בשפת אמת מסכת אבות עמ' 56) לגבי מדריגת ידיעה נמוכה יותר, מ"מ ידיעה למעלה מגדרי הידיעה השכלית הפשוטה. וז"ל "אבל שם ידיעה אינו על ידיעה מבחוץ כפי הפשוט, רק ידיעה הוא שהדבר נדבק באדם כמו שיודע שצריך לשמור חייו, שאף שאינו מסתכל תמיד ג"כ לא ישכח ע"י שהידיעה נדבק בעצמותו". ובאמת במדריגת ידיעה עליונה יותר, אין גדר הדברים "ידיעה הוא שהדבר נדבק באדם" כלשון השפת אמת, אלא זו ידיעה מעצם מהות האדם, כמו שאדם יודע שיש את עצמו שזו איננה ידיעה שנקלטה מבחוץ אלא ידיעה מעצם עצמות האדם. והבן מאוד.

השגה זו, צריכה שתהיה שאיפתו של היהודי להשיגה במשך כל חייו בכלל, וביום פורים בפרט, תחילה להשיג את ה"לא ידע", ואח"כ את ה"ידע" דעת קונו.

יב

מהלך זה הוא תיקון לחטא אדה"ר. תחילה היה אדה"ר בגן עדן, ובחינתו דביקות בבורא, והשגה של דעת עליונה זו. אולם לאחר החטא, נפל מכך לדעת דקדושה וז"ש חז"ל "אתמול

יד

והנה תכלית וקצה מדרגת "לא ידע", צריך שיגיע עד לבחינת (דברים לד, ו) "ולא ידע איש את קבורתו עד היום הזה". ביאור הדברים. יש השגת נשמה, שכל וגוף. הנשמה כל מהותה מושרש ב"לא ידע" (אין בה שכל אנושי כלל), ולכך משיגה דעת קונה. עבודת האדם, הראשית היא שיבטל את דעת שכלו, ואף שכלו ישיג ויגיע למדרגת "לא ידע", ואז יזכה שנשמתו תאיר בתוך שכלו, ואף שכלו ישיג דעת קונו. וזה סוד רוח הקודש שבורר לעיל. (יתר על כן יש השגת "לא ידע" של נשמה, שמכרת שאינה יכולה להשיג את האי"ס, וד"ל).

כאשר האדם זכה לכך, יש מהלך נוסף, והוא בבחינת "כל עצמותי תאמרנה" (תהלים לה, י), שאף גופו יחוש את "לא ידע", והשגה זו זכה לה רק משה רע"ה במיתתו, שאף גופו נתעלה למדרגת "לא ידע". וכיון שגופו היה במדרגת "לא ידע", לכך "ולא ידע איש את קבורתו" וגו'. כיון שהגוף במדרגת "לא ידע", לכך "בידע" א"א להשיג את גופו של משה רע"ה. ותיקון זה הוא תיקון השלם, שבכל הדצח"מ, וארמ"ע, יהי גילוי של "לא ידע". וזהו בחינת "אבן מקיר תזעק" (חבקוק ב, יא) שאף בה יתגלה דעת קונה.

טו

והנה אמרו בגמ' (ב"ב יב, ע"ב) א"ר יוחנן מיום שחרב ביהמ"ק ניטלה נבואה מן הנביאים וניתנה לשוטים ולתינוקות". הענין, שוטה ותינוק שניהם אין להם דעת, ומכח פשיטותם שאין בהם דעת עצמית, והם במצב של "לא ידע", לכך הם יכולים להשיג דעת קונם. ואע"פ שמצב נפשם של "לא ידע" אינו נובע מעבודה לביטול דעת, מ"מ סוף כל סוף יש בהם פשיטות של העדר דעת, ולכך הם כלים לדעת קונם. ויסוד זה ומעין זה כתב המהר"ל פעמים רבות בפנים שונות.

והם הם דברי הגמ' בברכות (גז, ע"ב) "אר"י השכים ונפל פסוק לתוך פיו הרי זה נבואה קטנה". וזאת מכיון שבשעה שהשכים ועדיין היה במצב של פשיטות דעת, שעדיין לא הפעיל את דעתו, הרי היה במעין מצב של "לא ידע", ולכך יכול שיפול לפיו דבר ששורשו בדעת קונו, בחינת רוח הקודש ונבואה.

טז

גם כאשר זכה האדם וביטל עצמו בבחינת "לא ידע", וזה לדעת קונו, אין זה סופם של דברים. כתב הרמח"ל (דרך השם ח"ג פ"ג) בענין רוח הקודש השגת דעת קונו, וז"ל ואולם מדרגות על מדרגות נמצאו בדבר, בין בענין כח השפע הנשפע, בין בזמן השפעו, בין בדרך הגיעו אל האדם, ובמהות הדברים המתגלים ונוודעים לו עי"ז וכו'. והנה כאשר קנה האדם דרגה והשגה מדעת קונו, ורצונו לעלות ולהשיג מדרגה יתירה על זה. ראשית נצרך, שאת ההשגה שהשיג, "דעת קונו", יהפכה ל"לא ידע", וזו הפיכת יש לאין של המדרגה התחתונה. ואזי יזכה

(לפני החטא) לדעתי (דעתו של הקב"ה), והיום (לאחר החטא) לדעתו של נחש". ועכשיו לאחר החטא, נמצא בעץ הדעת. וגם משם במשך הדורות היו עוד ב' נפילות. א. לדעת דחולין. ב. ללא ידע תחתון, ביטול הדעת).

והנה בשביל לחזור בחזרה לגן עדן, לעץ החיים, לדעת קונו, נצרך לצאת מעץ הדעת. המהלך בזה הוא, ע"י יציאה מעץ הדעת, "ללא ידע", ומשם לדעת קונו.

זהו סוד "להט החרב המתהפכת" (בראשית ג, כד) ששם הקב"ה לשמור את דרך עץ החיים. מצד אחד זהו שמירה ומניעה מלכנס לעץ החיים, ומצד שני זהו גופא תיקון ודרך לעץ החיים. "להט החרב המתהפכת" ענינו "לא ידע", זה מתהפך, פעם נראה כך ופעם כך, והאדם אינו יודע מהי ההתראות הנכונה באמת. בחינה זו מצד אחד היא מניעה להשגת עץ החיים, ומצד שני הוא תיקון לעץ הדעת.

יג

ביאור הדברים. עץ החיים כפי שבורר לעיל, ענינו דעת דקונו, דעת דנשמה. אדם שנמצא בעץ הדעת, ורוצה להבין את דעת קונו עם דעת של עץ הדעת, זה בלתי אפשרי, כי הכלי קטן מהאור. הכלי שלו מתאים לדעת אנושית, אולם האור הוא דעת קונו, דעת למעלה משכל אנושי. ולכך אדם שכן מנסה להבין את דעת קונו בדעתו שלו, הקב"ה קבע לשם כך את "להט החרב המתהפכת", היא מבלבלת את האדם; פעם מראה לו כך ופעם כך, ואז האדם מבין שאינו יכול להבין את דעת קונו, ונ"סוג לאחור. נמצא להט החרב המתהפכת, היא שמירה מליכנס להשיג את דעת קונו. (אילו לא היה את השמירה הנ"ל, זה היה נורא. אדם היה נראה לו שהוא מבין את דעת קונו בדעתו שלו, ובאמת אינו מבין, וזהו הורדת האור העליון ממדרגתו והשפלתו, והבן מאוד. וז"ס "פן ישלח ידו ולקח גם מעץ החיים ואכל וחי לעולם" (בראשית ד, כב). וחי לעולם מתוך בחינה של עץ הדעת וד"ל).

אולם מצד שני זהו תיקון לעץ הדעת. ע"י שאדם מנסה להבין את עץ הדעת, והלהט החרב המתהפכת מבלבלת את דעתו, הוא משיג שדעתו איננה דעת אמתית, ועי"כ הוא מגיע למהלך של "לא ידע". נמצא אחד מן הדרכים לתיקון עץ הדעת, לתיקון הדעת, הוא ע"י לימוד של דברים נשגבים למעלה מן ערך מדרגת ריגת האדם, וההבנה שאיננו מבין, ועי"ז הנפש משיגה שדעתה אינה דעת אמתית ומבטלת את חשיבות דעת זו (צריך זהירות יתירה שלא יחשוב שמבין ואז נופל יותר ח"ו).

זהו הסוד שאמרו חז"ל "חייב איניש לבסומי עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי". ענין יין בפנימיות, הוא סודות התורה. וע"י העסק בסודות התורה למעלה מן מדרגתו, מבין שאינו מבין, ואז מבטל את דעתו ומגיע למהלך של "לא ידע". ומתוך כך ידבק באלוקות, וישיג דעת קונו.

לקבל מדריגה עליונה יותר מדעת קונו, וד"ל.

ולעולם לעולם, צריך להתחנן ולבקש מהקב"ה הרבה מאוד מאוד מאוד, שיקרבו אליו יותר. וזה נצרך כל ימי חיי האדם בעוה"ז ללא הפסק כלל לעולם. (וכבר כתבנו לעיל, שסוף כל סוף, יש "לא ידע", שמכיר שאינו יכול להשיג את האי"ס).

יז

זהו עומק מאמר החכם "תכלית הידיעה שנדע שלא נדע" (בחינת עולם יג, מה). אין כונת הדברים גרידא ש"תכלית הידיעה", ידיעת שכל אנושי, "שלא נדע", ששיגי מדריגת "לא ידע", ואח"כ יקבל מתנה מהקב"ה דעת קונו. אלא יש עומק נוסף בזה. "תכלית הידיעה", אפילו ידיעה שהיא מתנה מהקב"ה, ידיעה שהיא מדעת קונו, גם זה אינו תכלית, אלא התכלית שיבטל ידיעה זו, ואח"כ יזכה לידיעה יותר עליונה, וכן חוזר חלילה לעולם. והבן.

נספח לאלו החפצים או שכבר נכנסו לעסוק בחכמת האמת

יח

והנה בדורות האחרונים וביותר בדורינו אנו, רבו החפצים לעסוק בחכמת האמת ולטעום מן עץ החיים, ובאמת כשמו כן הוא, וחכמת האמת וספר "עץ חיים" שורשם בעץ החיים. והנה לאחר חטא אדה"ר הורחק האדם מן גן עדן, מן עץ החיים, והרי מקרא מלא מעיד, "ויאמר ה' אלוקים הן האדם היה כאחד ממנו לדעת טו"ר ועתה פן ישלח ידו ולקח גם מעץ החיים (חכמת האמת) ואכל וחי לעולם, וישלחו ה' אלקים מג"ע לעבוד את האדמה אשר לקח משם, ויגרש את האדם וישכן מקדם לג"ע את הכרובים ואת להט החרב המתהפכת לשמור את דרך עץ החיים".

הרי שהקב"ה רוצה למנוע את האדם מליכנס לעץ החיים (לחכמת האמת), כל זמן שמצב נפשו במצב של דביקות בעץ הדעת, וכיצד יעלה בדעת אנוש רימה ותולעה לעשות נגד רצון קונו, ולנסות לפרוץ לתוך גן עדן ולטעום מעץ חיים. רק כאשר האדם יזכך את עצמו; וינתק עצמו מעץ הדעת, רק אז רשאי הוא לנסות לחזור בחזרה למקומו הראשון, ג"ע, ולטעום מעץ החיים.

יט

כיצד ינתק האדם עצמו מן עץ הדעת? על כן ביאר לנו הקב"ה מפורש בתורתו, שהשמירה לעץ החיים יש לה ב' פנים. א. כרובים ב. להט החרב המתהפכת. והנה התיקון של להט החרב המתהפכת, בורר לעיל בהרחבה, שצריך לחזור ל"לא ידע", ומשם לדעת קונו. אולם התיקון הנוסף, הוא תיקון הכרובים.

ענין מהות הכרובים בורר לנו במשכן, בארון שע"ג היו הכרובים כדכתיב, (שמות כה, ב) "והיו הכרובים פורשי כנפים למעלה סוככים בכנפיהם על הכפורת ופניהם איש אל אחיו" וגו'. ופרשו

בגמ' (ב"ב צט) "פניהם איש אל אחיו הא כתיב (דה"ב, ג) ופניהם לבית, לא קשיא כאן בזמן שיראל עושין רצונו של מקום כאן בזמן שאין ישראל עושין רצונו של מקום". ופירש הרשב"ם, "כאן בזמן שיראל עושין רצונו של מקום, הם הופכים פניהם זל"ז דוגמת חבת זכר ונקבה האוהבים זל"ז, סימן שהקב"ה אוהב את ישראל. ומתחילה כך נעשו פנים אל פנים, כדי שת־שרה שכינה בישראל, וישראל יעשו רצונו של מקום, וכשאר עושין, הופכים פניהם לבית ע"י נס". הרי שהכרובים יש בהם ב' מצבים, "פניהם איש אל אחיו", סוד האהבה. "פניהם לבית" (אינם פונים זל"ז), סוד הפרוד.

והנה הכרובים ששם הקב"ה לשמור את דרך עץ החיים, הם כרובים במצב של "פניהם לבית". ולכך יש מניעה מליכנס לעץ החיים, כי אין חבה בין ישראל לקב"ה. אולם הרוצה ליכנס לגן עדן ולטעום מעץ החיים, ראשית עליו להפוך את הכרובים ממצב של "פניהם לבית" למצב של "פניהם איש אל אחיו", ממצב של אחורים אח"ב, למצב של פב"פ "פנים בפנים דיבר ה' עמכם" (וכידוע שמעמד הר סיני הוא תיקון לחטא עץ הדעת, וזהו תיקון הכרובים, האהבה).

תיקון הכרובים הוא סוד עולם אהבה, אהבת ה'. כל זמן שאהבת ה' לא בוערת בקרב לב האדם, אי אפשר להשיג את חכמת האמת כראוי, וכל נסיון לכך אינו אלא טעות.

כ

נמצאינו למדים שכל הרוצה לעסוק בתורת עץ החיים, עליו לתקן תחילה ב' דברים. א. אהבת ה', שתבער בלבו אהבת ה' מאוד. ב. תיקון הדעת, שיבטל דעתו ויגיע למצב של "לא ידע", ומשם יזכה ה' להשיג דעת עץ החיים, דעת דנשמה, דעת קונו.

והנה ב' תיקונים אלו להשגת עץ החיים נתקנו בפורים. ענין אהבת ה' נתקן במה שאמרו "הדר קיבלוה בימי אחשורוש". ופרש"י "מאהבת הנס". כאן נתקן סוד האהבה. והתיקון הב' של "לא ידע" מתקיים ב"חייב איניש לבסומי עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי". ולכך "כל המועדים בטלים לעת"ל חוץ מפורים" כי פורים הוא הכח להשגת עץ החיים. ■ מספר מועדי

השנה - בלבבי משכן אבנה

אפשר להמשיך
השפעת
"לא ידע"
של פורים
לכל השנה

המשך מעמוד ד' תשובה

א. כל דבר יש לו שורש וענפים. ושורש השכרות בפורים בבחינת נכנס יין יצא סוד, הוא ביין דוקא, אולם מצד הענפים, יש גם הארה זו בשאר דברים המשכרים, אולם לא הארת שורש אלא הארת ענף.

ב. כתיב ליהודים היתה אורה ושמחה. והבן שלעולם השמחה באה מתוך אורה. ועוד ישנה הארה וישנם ניצוצות, חלקי הארה.

והנה, רוב בני"א עיקר שחוקם ושמחתם בפורים, שמחת נפש הבהמית, פעמים גובל באיסור של ליצנות ופגיעה בזולתו, וכדו', ואזי זהו שמחה מתוך התלבשות בג' קליפות ומרכבה אליהם. ופעמים אף שאין בו איסור ממש מ"מ זו שמחה של נפש בהמית, השמחה ממה שבנפש בהמית שמחה, בשר, יין, ומילתא דבדיחותא, וכדו'. ופעמים יש בשמחה זו אף ניצוצות של שמחת אמת, ניצוצות דיקא. ואזי זה תערובת של שמחות הנ"ל יחד עם ניצוץ של שמחה. ואזי ניכר תשוקת רצון הלב אמיתי שמדבר על שאיפותיו ורצונותיו מתוך שכתו וכדו' כנודע. אולם ע"ד כלל כמעט ללא יוצא מן הכלל עיקרה של נפש בהמית, וניצוצות של שמחה. אולם בפורים כתיב אורה ושמחה, כנ"ל, שהשמחה תולדת הארה. ולכך מה שנראה "שכל הנמצא בסביבותי הם שמחים", אין בכך כמעט כלום, כי שמחתם בגדר הנ"ל. ומה שהנך נשאר בעפר יתכן ב' סיבות, א. נטיה חזקה לעפר. ב. הכרה פנימית עדינה שזו לא שמחה אמיתית והנפש אינה חושקת בכך אלא ב"אורה ושמחה", ולכך אינה מתחברת לשמחתם.

ג. ישנם בני"א, מיעוט, שכח השליטה על עצמם נעשה טבע שני, ולכך אף בשעה שמשתכרים יש שליטה עצמית גבוהה. לעומת זאת ישנם בני"א, מיעוט, שאור נשמתם מאיר הרבה, ולכך אף בשעה שמשתכרים אור נשמתם מנהיגם ומשמרם. לאלו ולאלו קרוב הדבר שאין נזק גדול בהשתכרותם, אולם נצרך לבדוק מה תועלתם איש איש לפי ענינו. זולת זה לרוב בני"א ראוי לשתות מעט יותר מן הרגלם, באופן שלא יאבדו הדעת, אלא יחושו רוחב פנימי, ולבם טוב עליהם. ואזי הלב פתוח ואפשר לבטאות דברים שפחות מבטאים במשך השנה, אולם לא מתוך איבוד הדעת וגילוי תשוקת הלב, אלא מתוך דעת, ומתוך רוחב לב, כי טוב המלך ביין. זה גבול עדין ודק שראוי להרבה בני"א. אופן דק יותר, שאדם מאבד את דעתו הפנימית, ודבק בדעת מקיפה, אור המקיף שזהו בחינת מהודו ועד כוש לחד מ"ד,

סמוכות זו לזו, חוט המקיף. שהוא בחינת יום במוקפים, מוקף חומה מימות יהושע בן-נון. והבן שי"ד, פרזים ענינו ביטול הדעת, וט"ו, מוקפים ענינו דעת מקיפה. ובאמת שאלת חכם חצי תשובה, לבדוק בכל דבר את גדרו הדין, בכל שיטות הפוסקים. ואח"כ לבדוק אף את מדרגתו בכל חלקי נפשו בפרטות מה התועלת ולהיפך בכל אחד מן האופנים. וכן ראוי לכל אדם לברר את כל שיטות הפוסקים בגדרי דין שכרות ביום זה. ולברר בנפשו מה מדרגת נפשו ומה התועלת אם ישתכר, ופרטי התועלת ומה הנזק ופרטיו. וזו הדרך שיבור לו האדם הלכה למעשה. זו הדרך לכו בה. ואל לו לאדם לתלות עצמו באילנות גדולים, ואין למדין מן המעשה של אנשים גדולים מחד, ושל רוב העם הנוהג ללא דקדוק (בזה לא נאמר מ"ש בפסחים, אם אינן נביאים בני נביאים הם, כי זה קאי במקום שאין להם טעם לנטות, אולם הכא נפש הבהמית המחפשת שחוק וקלות ראש, פורקן ושחרור ושאר מרעין בישין, לומדת מן הבהמה ומאומות העולם שדרכם לשתות לשכרה ביום אידם בפרט, ובכל חייהם בכלל). אלא על כל אחד לנהוג לפי מדרגתו, כנ"ל, מתוך בירור גדרי ההלכה וגדרי מדרגתו בכל פרטיה. ועבודת כל אדם ביום הזה, לגעת בנקודה הפנימית ביותר בנפשו, לפי השגתו עתה, שהיא מדרגת "אורה", דיליה, ומשם נמשך שמחתו. ואין לך קליפה גדולה להיום הזה, בזה שאדם נמשך אחר זולתו, שהוא הפקעה מוחלטת, של מדרגת "יחידת" שאמרה אסתר. ומה שנהגו להתחפש היינו להראות שאיך שאנו נראים כל שנה זהו תחפושת, ומכח כך לגלות את ה"אני" האמתי. ואוי לו למי שמתחפש ביום זה לזולתו. והוא הוא היום להגיע לעצמיות נפשו שלמעלה מן הדעת, וממקום זה לחוש את היותו ית"ש, כי אין בלתו. וביום זה גילוי גמור של "המלך", שאפילו בחולין (מלך של חולין) מתגלה מלך מלכי המלכים. והוא הגילוי שסתם מלך הוא מלך מלכי המלכים. וביום זה המלך גלוי בכל מקום. ולכך עבודת יום זה להפשיט כל הלבושים, בחינת מגילה, לשון גילוי, ועי"ז נוגע בעצמות נשמתו העצמית שלו, שמח, ומשמחתו משמח אחרים. ומשם יונק תורה של גילוי, מגולה, שהכל גלוי, ואין בה סיתום. וז"ש ליהודים היתה אורה זו תורה, תורה של גילוי, והיא המביאה לידי שמחה, כנ"ל. וזו השמחה האמתית של יום זה, שאין שני לו. כי בכל השנה אוריתא סתים וגליא, וביום זה כולו גילוי, כולו מגילה. וזהו "מגילה נקראת", שמאור המגילה קרוא בכל התורה כולה, והיו הדברים נקראים, מאליהם, וכן הכא נקראת מאליה. כי הכל גלוי. והוא הוא שמחה שלמה, שמחה בשורש, שמחה בו ית"ש, שמחו צדיקים בהוי"ה. ■

שאלות בכל תחומי החיים יתקבלו בברכה בכתובת: rav@bilvavi.net
 להצטרפות לרשימת העלון מדי שבוע ע"י אימייל subscribe@bilvavi.net
 שיעורי "בלבבי" מופיעים ב"קול הלשון" בארץ 073.295.1245 | 078.395.2440
 לעורך ולכל ענייני העלון: parsha@bilvavi.net | לקחת חסות עבור עלון שבועי: sponsor@bilvavi.net
 רכישת ספרי הרב: ספרי אברמוביץ - משלוח ברחבי העולם 03.578.2270 | מייל: avi@moshebooks.com
 ספרי מאה שערים רח' מאה שערים 15, ירושלים 02.502.2567 | ספרי אברמוביץ רח' קוטלר 5 בני ברק 03.579.3829